

Andrej Stefanović

ŠTA SARADNJA SA NATO ZNAČI
ZA NAMENSKU INDUSTRIJU?

Izdavač
Beogradski centar za bezbednosnu politiku
Đure Jakšića 6/5, Beograd
Tel: 011 3287 226
Email: office@bezbednost.org
www.bezbednost.org

Autor
Andrej Stefanović

Urednica
Katarina Đokić

Lektura
Tatjana Hadžić Jovović

Dizajn i prelom
Nataša Kovačević

Beograd, april 2017.

British Embassy
Belgrade

Izdavanje ove publikacije podržala je Ambasada Velike Britanije u Beogradu kroz projekat „IPAP na narodnom jeziku”. Stavovi izraženi u ovoj publikaciji isključivo su stavovi autora i ne odražavaju stavove Velike Britanije.

NA KOJI NAČIN IPAP UTIČE NA NAMENSKU INDUSTRIJU:

- interoperabilnost
- istraživanje i razvoj
- izgradnja integriteta
- kontrola izvoza
naoružanja i
vojne opreme

Individualni akcioni plan partnerstva Srbije i NATO (IPAP) ne obuhvata samo vojnu saradnju, već se odnosi i na veliki broj drugih javnih politika. U ovom pojmovniku predstavimo to na koje načine sprovođenje IPAP-a može uticati na poslovanje namenske industrije Srbije.

1. Namenska industrija Srbije: trenutno stanje

Namensku industriju u Srbiji čini veliki broj preduzeća koja se bave proizvodnjom i prometom naoružanja i vojne opreme (NVO), kao i robom dvostruke namene (RDN), odnosno robom koja može da bude korišćena u i u civilne i vojne svrhe. Ova preduzeća su kako u državnom, tako i u

privatnom vlasništvu. Ministarstvo odbrane (MO) ima značajna ovlašćenja kada je reč o preduzećima koja su u većinskom državnom vlasništvu, jer upravlja njima i nadzire njihov rad.¹ Ministarstvo odbrane izdvaja posebnu grupaciju pod nazivom „odbrambena industrija Srbije”, u koju ubraja sedam preduzeća u državnom vlasništvu. Odbrambenu industriju Srbije čine sledeća preduzeća: HK „Krušik” A. D., „Milan Blagojević – Namenska” A. D., „Prva iskra” A. D. Barič, „Prvi partizan” A. D. Užice, „Sloboda” A. D. Čačak, „Zastava oružje” A. D. Kragujevac i „Jugoimport” SDPR².

---

¹ „Zakon o odbrani”, *Sl. glasnik RS, br. 116/2007, 88/2009 – dr. zakon, 104/2009 – dr. zakon i 10/2015, čl. 14*

² *Ministarstvo odbrane. Bela knjiga odbrane Republike Srbije. 2010: 112–114.*

<http://www.mod.gov.rs/multimedia/file/staticki_sadrzaj/dokumenta/strategije/Bela_Knjiga-Srpski.pdf>

³ „Đorđević: Namenska industrija zamajac ekonomije”, 17. 2. 2017.

<<http://www.rts.rs/page/stories/sr/story/13/ekonomija/2635331/djordjevic-namenska-industrija-zamajac-ekonomije.html>>

Namenska industrija je u više navrata proglašavana zamajcem celokupne ekonomije Srbije³, ključem budućeg privrednog razvoja i okidačem povećanja bruto društvenog proizvoda i standarda građana.⁴ Takođe, namenska industrija se smatra garantom stabilnosti i bezbednosti Srbije, a proizvodi domaće namenske industrije od presudnog su značaja za odbranu i bezbednost države.⁵

Tokom 2014. godine⁶ realizovan izvoz NVO iznosio je 267,85 miliona dolara⁷, a izvezena je i značajna količina RDN, i to u iznosu od 6,08 miliona dolara. Istovremeno, namenska industrija susreće se sa velikim problemima. Tokom 2012. i 2013. godine deset najvećih preduzeća namenske industrije ostvarilo je gubitke od 90 miliona evra, dok se 2015. godine nekoliko značajnih preduzeća namenske industrije našlo među najvećim poreskim dužnicima u Srbiji, pri čemu listu predvodi „Zastava oružje” sa 7,7 milijardi dinara duga⁸. Zbog toga država ima potrebu da pomogne namenskoj industriji, te poziva preduzeća ove delatnosti da konkurišu za dobijanje budžetskih sredstava, koju dostižu i 70 miliona evra⁹. Problemi postoje i u ljudskim resursima, pošto je prosečna starost radnika u preduzećima namenske industrije preko 50 godina, a prosečna plata, koja je pre par godina bila na nivou od oko 40.000 dinara, smanjena je za 10% u sklopu mera štednji¹⁰. Jednim od uslova daljeg razvoja namenske industrije smatra se usvajanje Zakona o proizvodnji i prometu naoružanja i vojne opreme. Već nekoliko godina postoji samo nacrt ovog zakona, ali je ministar odbrane RS najavio u martu 2017. godine da će on uskoro ući u skupštinsku proceduru.¹¹

---

⁴ „Vučić: Namenska industrija ključ razvoja ekonomije”, 12. 3. 2017.

<<http://rs.n1info.com/a234346/Biznis/Vucic-Namenska-industrija-kljuc-razvoja-ekonomije.html>>

⁵ „Šumadija bi odbranila Srbiju”, 2. 3. 2017. <<https://rs.sputniknews.com/naoruzanje/201702271110194348-raketa-zemljazemlja-odbrana/>>

⁶ To je poslednja godina za koju postoje tačni i javno dostupni podaci o realizaciji izvoza i uvoza NVO i RND-a u trenutku kada je pisan pojmovnik.

⁷ UNDP SEESAC, „Godišnji izveštaj o realizaciji poslova izvoza, uvoza, pružanja brokerskih usluga i tehničke pomoći u oblasti naoružanja, vojne opreme i robe dvostruke namene za 2014. godinu”. 2016: 22, 23, 25, 26. <http://www.seesac.org/f/docs/Serbia-2/SRB_GIZV14_srb-09-12-web_out-bookmarks.pdf>

⁸ „Ovo su najveći poreski dužnici Srbije”, 16. 6. 2015. <<http://www.blic.rs/vesti/ekonomija/ovo-su-najveci-poreski-duznici-srbije/w37p4ch>>

⁹ „Nova sredstva za novi početak namenske industrije”, 12. 1. 2015.

<<http://www.rts.rs/page/stories/sr/story/13/Ekonomija/1796812/Nova-sredstva+za+novi+p%20o%C4%8Detak+namenske+industrije.html>>

¹⁰ „Oružari: zašto nama manje plate?”, 7. 11. 2014.

<http://www.b92.net/biz/vesti/srbija.php?yyyy=2014&mm=11&dd=07&nav_id=921161>; „Sindikati namenske industrije traže izuzeće iz mera štednje”. <<http://www.pressek.rs/PRESEK/traze-izuzece-iz-mera-stednje/>>

¹¹ „Veliki povratak srpske namenske”. Odbrana, broj 276, 15. 3. 2017: 11.

<http://www.odbrana.mod.gov.rs/svi_clanci_broja.php?id_broja=610>

2. Šta Individualni akcioni plan partnerstva Srbije i NATO donosi namenskoj industriji?

Iako je Srbija uključena u program „Partnerstvo za mir” (PzM) još 2006. godine, saradnja sa NATO u oblasti odbrane uglavnom je bila ograničena na upravljanje ljudskim resursima i odbrambenim kapacitetima, na izvođenje operacija i obuka, kao i na uništenje zastarele i rizične municije.¹² Aktivnosti i saradnja vezani za namensku industriju nisu postojali uprkos potencijalu za međunarodnu saradnju.¹³ Štaviše, postoje mišljenja da namenska industrija može da bude glavni katalizator unapređenja odnosa Srbije i NATO.¹⁴

Budući da spoljnopolitičko opredeljenje Srbije ne podrazumeva članstvo u NATO, najviši oblik političke saradnje Srbije i NATO dostignut je usaglašavanjem teksta Individualnog akcionog plana partnerstva (IPAP) krajem 2014. godine. Individualnim akcionim planom partnerstva Srbija namerava da razvije dugoročnu, suštinsku i konkretnu saradnju sa NATO, što bi bio način ostvarivanja bezbednosti i stabilizacije Zapadnog Balkana i utvrđivanja procesa evropskih integracija.¹⁵ U ovom dokumentu dat je sveobuhvatan pregled reformskih ciljeva Srbije i ponuđene su kolektivne preporuke NATO za ispunjenje ovih ciljeva. On prevazilazi okvir vojne saradnje i odnosi se na čitav niz društvenih, pravnih i ekonomskih pitanja. Njime su predviđene i aktivnosti koje utiču na poslovanje namenske industrije, i to: postizanjem interoperabilnosti, unapređenjem istraživanja i razvoja, izgradnjom integriteta i kontrolom izvoza NVO.

---

¹² Foto Duro. *Serbia-NATO Defence Cooperation*. Belgrade Centre for Security Policy and the Institute for Democracy and Mediation, 2015: 16. <http://www.bezbednost.org/upload/document/nato-serbia_police_coop_%5Bweb%5D.pdf>

¹³ Više o tome: Nikčević, Stevan. *Bezbednosne integracije i srpska odbrambena industrija – šansa za održivi razvoj*. U: Hadžić, Miroslav i Jelena Radoman (ur.). *Ekonomija i bezbednost*. Beograd: Centar za civilno-vojne odnose, 2009: 172–174. <http://www.bezbednost.org/upload/document/ekonomija_i_bezbednost.pdf>

¹⁴ Videti: Radoman, Jelena. „NATO – Serbia Relations: New Strategies or more of the same?“, 2011. <<http://eurodialogue.org/NATO-Serbia-relations-New-strategies-or-more-of-the-same>>

¹⁵ Individualni akcioni plan partnerstva (IPAP): 4. <<http://www.mfa.gov.rs/sr/images/ipap/ipap.pdf>> U IPAP-u je kao strateški cilj i orijentacija RS naglašeno pristupanje EU; evropske integracije su označene kao glavni instrument napredovanja Srbije, modernizacije njenog društva i unapređenja njenog demokratskog potencijala.

3. Interoperabilnost

Individualni akcioni plan partnerstva predviđa da Srbija razvija i povećava interoperabilnost, odnosno da uspostavi nacionalni sistem kodifikacije, koji je kompatibilan sa NATO sistemom kodifikacije (eng. *NATO Codification System* – NCS). Ovaj sistem je jedinstven i uniforman sistem za identifikaciju, klasifikaciju i numerisanje NVO, koji omogućava postizanje efektivnosti i logističke podrške. Posredstvom NCS-a se svaki deo naoružanja i vojne opreme jednoobrazno imenuje, opisuje, grupiše, i dodeljuje mu se kodifikacioni broj (eng. *NATO Stock Number* – NSN). Korišćenje ovog jedinstvenog identifikacionog sistema poboljšava i unapređuje razumevanje i odnose između vlade države i preduzeća namenske industrije, ali i olakšava komunikaciju i razmenu informacija između država koje su uključene u ovaj sistem.¹⁶ Preuzimanje NCS-a je, prema IPAP-u, važno i zbog razvijanja interoperabilnosti i sposobnosti snaga RS, koje su raspoložive za eventualno učestvovanje u multinacionalnim operacijama pod mandatom UN i operacijama EU za upravljanje krizama.

---

¹⁶ Direkcija za standardizaciju, kodifikaciju i metrologiju. *NATO kodifikacija* – Kodifikacioni sistem. <<http://www.dskm.mod.gov.rs/sr/nato-kodifikacija/kodifikacioni-sistem#.WNori9R974Y>>; *Guide to the NATO Codification System*. <http://www.nato.int/structur/AC/135/ncs_guide/english/e_index.htm>

Ovaj sistem je najveći i najsveobuhvatniji kodifikacioni sistem na svetu, jer trenutno obuhvata skoro 70 država. Potpuno preuzimanje NCS-a izuzetno je značajno, jer treba da doprinese vidljivosti i boljem pozicioniranju proizvoda namenske industrije Srbije na svetskom tržištu.¹⁷

Još tokom usaglašavanja teksta IPAP-a, u novembru 2014. godine, Srbija je dobila sertifikat da poseduje potpune kapacitete za kodifikaciju NVO u skladu sa NCS-om. Sama implementacija NCS-a u okviru MO i Vojske Srbije (VS) pokrenuta je još 2010. godine.¹⁸ Kontrolu sprovođenja NCS-a u RS vrši Nacionalni kodifikacioni biro RS. Ova organizacija takođe unosi proizvode namenske industrije Srbije u NATO master katalog (eng. *NATO Master Catalogue of References for Logistics – NMCRL*), koji koriste potencijalni nabavljači NVO iz svih delova sveta, i na taj način promoviše domaće proizvode na međunarodnoj sceni.¹⁹

4. Istraživanje i razvoj

Namenska industrija je nekada investirala u istraživanje i razvoj, ali je tokom prethodnih decenija došlo do drastičnog redukovanja ili čak potpunog ukidanja razvojnih programa.²⁰ Zbog toga IPAP predviđa unapređenje saradnje sa NATO u oblasti istraživanja i razvoja učestvovanjem u programu „Nauka za mir i bezbednost” (eng. *Science for Peace and Security – SPS*) i konferencijama Nacionalnih direktora za naoružanje (eng. *Conference of National Armaments Directors – CNAD*).

---

¹⁷ Directorate of Standardization, Codification and Metrology. *Serbia received the Certificate on Codification*, 20. 11. 2014. <<http://www.dskm.mod.gov.rs/en/info/news/serbia-received-the-certificate-on-codification#.WMv-adQrL4Y>>

¹⁸ Directorate of Standardization, Codification and Metrology. *Serbia received the Certificate on Codification*, 20. 11. 2014. <<http://www.dskm.mod.gov.rs/en/info/news/serbia-received-the-certificate-on-codification#.WMv-adQrL4Y>>

¹⁹ Direkcija za standardizaciju, kodifikaciju i metrologiju. *Nacionalni kodifikacioni biro Srbije*, <<http://www.dskm.mod.gov.rs/sr/#.WNorHdR974Y>>

²⁰ „Strategija i politika razvoja industrije Republike Srbije od 2011. do 2020. godine”. *Sl. glasnik RS, br. 55/2011*: 111.

Program SPS obezbeđuje fondove i ekspertsku podršku istraživačkim aktivnostima vezanim za bezbednost, koje zajedno razvijaju članice NATO i partnerske države.²¹ Srbija je vremenom uspjela da unapredi svoju saradnju sa NATO u ovoj oblasti, a tokom poslednjih nekoliko godina postala je posebno aktivna u oblastima energetike i zaštite životne sredine, borbe protiv terorizma, rodni pitanja, kao i u oblasti odbrane od hemijskih, bioloških, radioloških i nuklearnih (CBRN) agenata.²² Sredstva iz fondova SPS-a mogu da koriste i organizacije civilnog društva.

S druge strane, misija CNAD-a jeste promovisanje interoperabilnosti i identifikovanje mogućnosti za zajednički razvoj i proizvodnju vojne opreme i sistema naoružanja.²³ Srbiju je na sastancima CNAD-a 2014. i 2015. godine predstavljao državni sekretar MO, dok je 2016. konferenciji prisustvovao načelnik Uprave za odbrambene tehnologije MO. Na ovom poslednjem sastanku RS je pokazala interesovanje za zajedničke forme izgradnje kapaciteta i saradnje u multinacionalnim projektima.²⁴

---

²¹ *The Science for Peace and Security Programme*. <http://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_85373.htm>

²² „NATO and Serbia foster security-related scientific cooperation”, 30. 6. 2016.
<http://www.nato.int/cps/en/natohq/news_133188.htm>

²³ Conference of National Armaments Directors (CNAD).
<http://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_49160.htm>

²⁴ Ministry of Defence. *Conference of National Armaments Directors*, 3. 11. 2016.

<<http://www.mod.gov.rs/eng/10221/sastanak-konferencije-nacionalnih-direktora-za-naoruzanje-10221>>

5. Izgradnja integriteta

Program izgradnje integriteta (PII) predstavlja praktični program NATO, koji partnerskim državama pomaže u izgradnji integriteta, transparentnosti i odgovornosti kako bi se smanjila korupcija u sektoru odbrane. Najvažniji instrument PII jeste samoprocena izgradnje integriteta, koju država partner vrši popunjavanjem upitnika. Na taj način se stiče uvid u stanje izgradnje integriteta u državi, koji obuhvata, između ostalog, i procenu praksi i procedura u oblasti nabavki i saradnje s preduzećima namenske industrije. Stručni tim NATO zatim proverava popunjeni upitnik i utvrđuje preporuke za državu partnera.

Srbija je u PII uključena pre nego što je uopšte usvojen IPAP – još 2012. godine. U Individualnom akcionom planu partnerstva istaknuta je potreba da RS nastavi aktivno da učestvuje u PII. U okviru ovog programa MO RS sprovelo je samoprocenu 2013. godine.²⁵ Na osnovu preporuka koje je NATO dao nakon samoprocene, MO godišnje izrađuje plan aktivnosti izgradnje integriteta. U planu za 2016. godinu ističe se odeljak vezan za namensku industriju, i to u dve glavne oblasti. S jedne strane, predviđaju se aktivnosti u oblasti javnih nabavki, kao što je usklađivanje internih akata MO i VS sa Zakonom o javnim nabavkama, jasno i pravilno oglašavanje javnih nabavki na sajtu MO i Uprave za javne nabavke, kao i praćenje realizacije ugovora o javnim nabavkama i procena kvaliteta nabavki. S druge strane, predviđaju se komunikacija i pravljenje aranžmana sa preduzećima namenske industrije, što podrazumeva da pripadnici MO i VS usvoje etički kodeks kog će se pridržavati prilikom poslovanja sa preduzećima ove industrije, kao i da dobavljači MO i VS razviju svoje antikorupcijske programe i kodekse ponašanja.²⁶

---

²⁵ „Srbija – Samoprocena – Izgradnja integriteta za smanjenje rizika od korupcije u Republici Srbiji” (iz nadležnosti Ministarstva odbrane).

<http://www.mod.gov.rs/multimedia/file/staticki_sadrzaj/dokumenta/integritet/samoprocena_integriteta.pdf>

²⁶ „Plan aktivnosti na izgradnji integriteta u Ministarstvu odbrane i Vojsci Srbije”. Beograd, mart 2016. VI Poslovi sa privrednim društvima odbrambene industrije Republike Srbije i drugim privrednim subjektima, 2016: 9–10.

<http://www.mod.gov.rs/multimedia/file/staticki_sadrzaj/dokumenta/integritet/Plan%20integriteta%20u%20MO%20i%20VS%20za%202016_%20godinu.pdf>

6. Kontrola izvoza naoružanja i vojne opreme

Individualni akcioni plan partnerstva uopšteno predviđa dalji rad na usklađivanju zakonodavstva RS sa pravnim tekovinama EU, a konkretno ukazuje i na potrebu usklađivanja sa evropskim propisima za kontrolu izvoza. Izvoz NVO uređen je u EU Zajedničkim stavom 944/2008/ZSBP. Njime su definisani kriterijumi na osnovu kojih države članice EU procenjuju da li će određenom korisniku dozvoliti izvoz NVO. Ovi kriterijumi se odnose na čitav niz pitanja, poput međunarodne bezbednosti, poštovanja ljudskih prava i međunarodnog humanitarnog prava. Posebno se vodi računa o uvedenim restriktivnim merama, koje su usvojene u UN ili EU.²⁷

Srbiji je trebalo šest godina da svoje zakonodavstvo uskladi sa Zajedničkim stavom 944/2008/ZSBP. Zakon o izvozu i uvozu NVO, kojim su preuzeta pravila EU i predviđeno sačinjavanje nacionalne kontrolne liste u skladu sa zajedničkim listama i spiskovima o NVO u EU usvojen je 2014. godine. Ovaj Zakon postavlja osnovu za sveobuhvatnu kontrolu izvoza i uvoza NVO, kontrolu pružanja brokerskih usluga i tehničke pomoći, a propisuje i uslove za registraciju privrednih subjekata za obavljanje ovih delatnosti, kao i proceduru izdavanja dozvola za uvoz i izvoz NVO. Preostalo je još da Vlada RS svojim zaključkom prihvati Zajednički stav 944/2008.²⁸

Osim pravila o izvozu NVO, Srbija se uskladila i sa pravilima o izvozu i uvozu RDN-a, i to Zakonom o izvozu i uvozu robe dvostruke namene iz 2013. godine, kojim su preuzeta pravila o izdavanju dozvola za izvoz i uvoz RDN-a iz Uredbe 428/2009 EU.

---

²⁷ Egerić, Sreten i Ateljević, Vladimir. „Usklađivanje regulative Republike Srbije sa Zajedničkom pozicijom 2008/944/CFSP kojom se definišu zajednička pravila kontrole izvoza vojne tehnologije i opreme”. *Vojno delo*, 3/2015: 214.

²⁸ Kancelarija za evropske integracije. *Nacionalni program za usvajanje pravnih tekovina Evropske unije*, novembar 2016: 1346 (kontrola naoružanja).

<http://www.seio.gov.rs/upload/documents/nacionalna_dokumenta/mpi_usvajanje_pravnih%20tekovina.pdf

Izvori:

Izveštaji, članci i ostala dokumenta:

- Direkcija za standardizaciju, kodifikaciju i metrologiju. *NATO kodifikacija – Kodifikacioni sistem*. <<http://www.dskm.mod.gov.rs/sr/nato-kodifikacija/kodifikacioni-sistem#.WNori9R974Y>>
- Direkcija za standardizaciju, kodifikaciju i metrologiju. *Nacionalni kodifikacioni biro Srbije*. <<http://www.dskm.mod.gov.rs/#.WNorHdR974Y>>
- Đurđević Lukić, Svetlana. *Šta donosi Nacrt zakona o proizvodnji i prometu oružja?*, Beograd: Centar za istraživanje javnih politika, 2015: 2. <<http://www.publicpolicy.rs/publikacije/49b6382e6fc4744e4e6ad3533eb6fac72ffae916.pdf>>
- Egerić, Sreten i Ateljević, Vladimir. „Usklađivanje regulative Republike Srbije sa Zajedničkom pozicijom 2008/944/CFSP kojom se definišu zajednička pravila kontrole izvoza vojne tehnologije i opreme”, *Vojno delo* 3/2015.
- Ilić, Bulajić i Tomić. *Menadžment i perspektive odbrambene industrije Srbije. Liderstvo i menadžment: država, preduzeća, preduzetnik* – LIMEN 2016. <<http://www.limen.org.rs/zbornik-radova.html>>
- „Individualni akcioni plan partnerstva (IPAP)”. <<http://www.mfa.gov.rs/sr/images/ipap/ipap.pdf>>
- „Izgradnja integriteta: procesi i uticaji – Srbija, NATO logos: Izgradnja integriteta”. <http://www.mod.gov.rs/multimedia/file/staticki_sadrzaj/dokumenta/integritet/Publikacija_IZGRADNJA_INTEGRITETA_Procesi_i_uticaji_Srbija_srpski.pdf>
- Kancelarija za evropske integracije. „Nacionalni program za usvajanje pravnih tekovina Evropske unije”, novembar 2016. <http://www.seio.gov.rs/upload/documents/nacionalna_dokumenta/npi_usvajanje_pravni_h%20tekovina.pdf>
- Ministarstvo odbrane. *Bela knjiga odbrane Republike Srbije*. 2010. <http://www.mod.gov.rs/multimedia/file/staticki_sadrzaj/dokumenta/strategije/Bela_Knjiga-Srpski.pdf>
- Nikčević, Stevan. *Bezbednosne integracije i srpska odbrambena industrija – šansa za održivi razvoj*. U: Hadžić, Miroslav i Jelena Radoman (ur.). *Ekonomija i bezbednost*. Beograd: Centar za civilno-vojne odnose, 2009. <http://www.bezbednost.org/upload/document/ekonomija_i_bezbednost.pdf>
- „Plan aktivnosti na izgradnji integriteta u Ministarstvu odbrane i Vojski Srbije”, Beograd, mart 2016. VI Poslovi sa privrednim društvima odbrambene industrije Republike Srbije i drugim privrednim subjektima, 2016: 9–10. <http://www.mod.gov.rs/multimedia/file/staticki_sadrzaj/dokumenta/integritet/Plan%20integriteta%20u%20MO%20i%20VS%20za%202016_%20godinu.pdf>

Radoman, Jelena. „NATO-Serbia Relations: New Strategies or more of the same? ” 2011. <<http://eurodialogue.org/NATO-Serbia-relations-New-strategies-or-more-of-the-same>>

- Srbija – Samoprocena – Izgradnja integriteta za smanjenje rizika od korupcije u Republici Srbiji (iz nadležnosti Ministarstva odbrane), <http://www.mod.gov.rs/multimedia/file/staticki_sadrzaj/dokumenta/integritet/samoprocena_integriteta.pdf>
- „Strategija i politika razvoja industrije Republike Srbije od 2011. do 2020. godine”. „*Sl. glasnik RS*, br. 55/2011: 111.
- UNDP SEESAC. „Godišnji izveštaj o realizaciji poslova izvoza, uvoza, pružanja brokerskih usluga i tehničke pomoći u oblasti naoružanja, vojne opreme i robe dvostruke namene za 2014. godinu”, 2016. <http://www.seesac.org/f/docs/Serbia-2/SRB_GIZV14_srb-09-12-web_out-bookmarks.pdf>
- Conference of National Armaments Directors (CNAD). <http://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_49160.htm>
- Directorate of Standardization, Codification and Metrology. *Serbia received the Certificate on Codification*, 20. 11. 2014. <<http://www.dskm.mod.gov.rs/en/info/news/serbia-received-the-certificate-on-codification#.WMv-adQrL4Y>>
- Foto Duro. *Serbia-NATO Defence Cooperation*. Belgrade Centre for Security Policy and the Institute for Democracy and Mediation: 2015. <http://www.bezbednost.org/upload/document/nato-serbia_police_coop_%5Bweb%5D.pdf>
- *Guide to the NATO Codification System*. <http://www.nato.int/structur/AC/135/ncs_guide/english/e_index.htm>
- Ministry of Defence. *Conference of National Armaments Directors*, 3. 11. 2016. <<http://www.mod.gov.rs/eng/10221/sastanak-konferencije-nacionalnih-direktora-za-naoruzanje-10221>>
- „NATO and Serbia foster security-related scientific cooperation”, 30. 6. 2016. <http://www.nato.int/cps/en/natohq/news_133188.htm>
- *The Science for Peace and Security Programme*. <http://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_85373.htm>

Mediji:

- „Dorđević: Namenska industrija zamajac ekonomije”, 17. 2. 2017.
<<http://www.rts.rs/page/stories/sr/story/13/ekonomija/2635331/djordjevic-namenska-industrija-zamajac-ekonomije.html>>
- „Nova sredstva za novi početak namenske industrije”, 12. 1. 2015.
<<http://www.rts.rs/page/stories/sr/story/13/Ekonomija/1796812/Nova+sredstva+za+novi+p%20o%C4%8Detak+namenske+industrije.html>>
- „Oružari: zašto nama manje plate?” 7. 11. 2014.
<http://www.b92.net/biz/vesti/srbija.php?yyyy=2014&mm=11&dd=07&nav_id=921161>
- „Ovo su najveći poreski dužnici Srbije”, 16. 6. 2015.
<<http://www.blic.rs/vesti/ekonomija/ovo-su-najveci-poreski-duznici-srbije/w37p4ch>>
- „Šumadija bi odbranila Srbiju”, 2 3. 2017.
<<https://rs.sputniknews.com/naoruzanje/201702271110194348-raketa-zemljazemlja-odbrana/>>
- „Veliki povratak srpske namenske”. *Odbrana*, broj 276, 15. 3. 2017: 11.
<http://www.odbrana.mod.gov.rs/svi_clanci_broja.php?id_broja=610>
- „Vojna industrija – perjanica izvoza u regiji”. <<http://balkans.aljazeera.net/vijesti/vojna-industrija-perjanica-izvoza-u-regiji>>
- „Vučić: Namenska industrija ključ razvoja ekonomije”, 12. 3. 2017.
<<http://rs.n1info.com/a234346/Biznis/Vucic-Namenska-industrija-kljuc-razvoja-ekonomije.html>>

Zakonski okvir:

- „Nacrt zakona o proizvodnji i prometu naoružanja i vojne opreme”.
<http://www.mod.gov.rs/multimedia/file/staticki_sadrzaj/javna%20rasprava/zakon%20o%20proizvodnji%20i%20prometu%20naoruzanja/Zakon_PiP_NVO_26_09_2016.pdf>
- „Obrazloženje Nacrta zakona o proizvodnji i prometu naoružanja i vojne opreme”.
<http://www.mod.gov.rs/multimedia/file/staticki_sadrzaj/javna%20rasprava/zakon%20o%20proizvodnji%20i%20prometu%20naoruzanja/OBRAZLOZENJE_Zakon_PiP_NVO_26_09_2016.pdf>
- „Zakon o izvozu i uvozu naoružanja i vojne opreme”. *Sl. glasnik RS*, br. 107/2014
- „Zakon o izvozu i uvozu robe dvostruke namene”. *Sl. glasnik RS*, br. 95/2013
- „Zakon o odbrani”. *Sl. glasnik RS*, br. 116/2007, 88/2009 – dr. zakon, 104/2009 – dr. zakon i 10/2015

Beogradski
centar za
bezbednosnu
politiku

Andrej Stefanović

ŠTA SARADNJA SA NATO ZNAČI ZA NAMENSKU INDUSTRIJU?

